

Evropska komisija

Št. 49 november 2010

RIBIŠTVO IN RIBOGOJSTVO V EVROPI

Upravljanje staležev: nekaj uspešnih primerov

 Pomorske zadeve: evropski dan pomorstva v Gijonu

 Okolje: akcijski načrt za zaščito morskih ptic

 ESR: FARNET podpira razvoj ozemeljskih projektov

Sejmi in razstave

Maritima, Pariz (Francija), 8.–11. december 2010

> Za podrobnejše informacije:

Spletna stran: www.salonmaritima.com

E-pošta: maritima@reedexpo.fr

Konference in srečanja

NEAFC, letno zasedanje članic, London (Združeno kraljestvo), 8.–12. november 2010

> Za podrobnejše informacije:

Spletna stran: www.neafc.org

E-pošta: info@neafc.org

ICCAT, izredno zasedanje, Pariz (Francija), 17.–27. november 2010

> Za podrobnejše informacije:

Spletna stran: www.iccat.int

E-pošta: info@iccat.int

WCPFC, redno zasedanje, Honolulu (Havaji, ZDA), 6.–10. december 2010

> Za podrobnejše informacije:

Spletna stran: www.wcpfc.int

E-pošta: wcpfc@mail.fm

Institucionalni dnevni red

Zasedanja Odbora Evropskega parlamenta za ribištvo, Bruselj (Belgija)

• 8.–9. november 2010

• 30. november–1. december 2010

> Za podrobnejše informacije:

Spletna stran: www.europarl.europa.eu

E-pošta: ip-PECH@europarl.europa.eu

Svet Evropske unije za kmetijstvo in ribištvo

• 29.–30. november 2010, Bruselj (Belgija)

• 13.–14. november 2010, Bruselj (Belgija)

> Za podrobnejše informacije:

Spletna stran: www.consilium.europa.eu

2 **Koledar**

3 **Uvodnik**

4-7 **V središču**
Upravljanje staležev:
nekaj uspešnih primerov

8-9 **Na kraju samem**
Razprava o pomorski Evropi v Gijonu

10 **Aktualno**
Javno posvetovanje o morskih pticah

11 **Fokus**
FARNET: ozemeljski odgovor
na izziv v sektorju

12 **Na kratko**

Sporočilo bralcem

Svoje komentarje ali predloge nam pošljite na naslednji naslov: European Commission – Directorate-General for Maritime Affairs and Fisheries – Information, communication, inter-institutional relations, evaluation and programming Unit – Rue de la Loi/Wetstraat 200 – B-1049 Brussels, ali po faksu na številko (+ 32) 2 299 30 40, s pripisom *Ribištvo in ribogojstvo v Evropi*. E-pošta: fisheries-magazine@ec.europa.eu

- Spletno mesto komisarke za pomorske zadeve in ribištvo Marie Damanaki > http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/damanaki/index_en.htm
- Aplikacija: Evropski atlas morij > <http://ec.europa.eu/maritimeatlas>
- Tematsko spletno mesto o ribištvu > <http://ec.europa.eu/fisheries>
- Naslov spletnega mesta o pomorskih zadevah > <http://ec.europa.eu/maritimeaffairs>

Ribištvo in ribogojstvo v Evropi je revija, ki jo izdaja Generalni direktorat Komisije za pomorske zadeve in ribištvo. Distribuirana je brezplačno na željo naročnika (glejte naročilnico na strani 12). *Ribištvo in ribogojstvo v Evropi* izide petkrat letno, prav tako pa je na voljo na spletni strani Generalnega direktorata za pomorske zadeve in ribištvo (http://ec.europa.eu/fisheries/publications/magazine_en.htm).

Odgovorni urednik: Evropska komisija, Generalni direktorat za pomorske zadeve in ribištvo, generalni direktor.

Klavzula o izključitvi odgovornosti: Čeprav je Generalni direktorat za pomorske zadeve in ribištvo odgovoren za splošno realizacijo pričujoče revije, Komisija ni kakor koli niti sprejela niti potrdila stališč, izraženih v tej publikaciji. Vsakršna trditev v tej reviji ne more biti interpretirana kot odsev mnenj Generalnega direktorata Komisije za pomorske zadeve in ribištvo. Komisija ne jamči za točnost podatkov, navedenih v pričujoči publikaciji.

Komisija ali vsaka v njenem imenu delujoča oseba zavrača vso odgovornost za kakršno koli uporabo, ki izhaja iz te revije.

© Evropska unija, 2010

Razmnoževanje dovoljeno z omembo vira.

Fotografija na naslovnici: © Lionel Flageul

Na dobri poti

Znanstveniki že dolgo svarijo: zelo številni staleži rib v evropskih vodah so ogroženi, predvsem zaradi prelova. Kljub kopičenju skrb vzbujajočih števil in upadanju ulova so zaščitni ukrepi, ki so jih evropski organi in države članice sprejeli za preprečevanje zmanjševanja staležev, še vedno predmet kritik in nezaupljivih komentarjev. In to še toliko bolj, ker se ukrepi, kot je določitev letnih ribolovnih kvot, s katerimi naj bi stopnje ulova prilagodili stanju staležev, niso vedno izkazali za dolgoročno učinkovite, saj se splošno stanje staležev še kar slabša.

Komisija je zato leta 2002 začela revizijo skupne ribiške politike, pri čemer je podprla večletno upravljanje staležev. V teh večletnih načrtih so določeni cilji za trajnostno upravljanje staležev in opredeljeni ukrepi, s katerimi bi bilo te cilje mogoče uresničiti. Omogočajo ohranjanje izkoriščanja virov na ravni, ki zagotavlja dolgoročno optimalen donos (največji trajnostni donos), in obnovo staležev, ki se preveč lovijo. V vsakem večletnem načrtu so na podlagi številčnih znanstvenih podatkov opredeljene meje ulova in največji ribolovni napor za prihodnja leta.

Zaradi te dolgoročne vizije letne spremembe celotnih dovoljenih ulovov ne smejo preseči določenega odstotka, razen če so staleži posebno ogroženi. Ta ukrep je jamstvo za stabilnost v ribiškem sektorju, gospodarskim subjektom pa omogoča tudi načrtovanje njihovih dejavnosti.

Vendar, ali so večletni načrti učinkoviti? Da, če verjamemo nekaterim primerom, ki so podrobneje predstavljeni v tej številki. Če se metoda večletnega upravljanja in največjega trajnostnega donosa uporablja več let, se staleži resnično in včasih celo spektakularno obnovijo.

Seveda so ukrepi, določeni v teh načrtih, temeljiti, saj niso omejeni le na določitev ribolovnih kvot, temveč včasih vključujejo tudi omejitve ribolovnih dni, inšpekcijske preglede in skrben nadzor. Je pa zanimivo, da so po nekaj letih prizadevanj rezultati pri nekaterih staležih vidni: na primer, staleži trske v Baltskem morju se znova povečujejo. In če ohranimo načela previdnega upravljanja, je mogoče predvideti trajno in donosno prihodnost za zadevna ribištva.

Žal pa ti uspehi niso splošni. Komisija zdaj ne skriva zaskrbljenosti zaradi izvajanja načrtov za trsko in osliča ob atlantski obali Španije in Portugalske.

Uredništvo

Upravljanje staležev: nekaj uspešnih primerov

© Lionel Flageul

V evropskih vodah obstajajo staleži, ki se izkoriščajo optimalno, v katerih so veliki primerki in za katere so določene kvote dovolj velike.

Čeprav je položaj staležev rib v Evropski uniji na splošno skrb vzbujajoč, pa obstaja nekaj uspešnih primerov. Nekateri staleži zagotavljajo bogat ulov velikih primerkov. Skupna točka večine teh uspešnih staležev: zanje so bili sprejeti ukrepi upravljanja, zaradi katerih sose lahko vrnili na raven optimalnega in trajnostnega izkoriščanja oziroma se obdržali na njej.

Zdaj se načrti za upravljanje izvajajo za več najpomembnejših staležev, ki jih lovijo ribiči Evropske unije. Ti ukrepi v sektorju vseeno niso vedno priljubljeni, saj se pogosto enačijo z zmanjšanjem ulova, obdobji prekinitve ribolova in zmanjšanjem števila ribolovnih dni. Vendar ne smemo pozabiti, da je cilj teh načrtov dolgoročen: omogočiti obnovitev obilja ribolovnih virov in vzpostavitev trajnostnega ribolova.

Treba je namreč vedeti, da v evropskih vodah obstajajo staleži, ki se izkoriščajo optimalno, v katerih so veliki primerki in za katere so določene kvote dovolj velike. Ti staleži dokazujejo, da je s sprejetjem prilagojenih načinov ribolova mogoče zagotoviti gospodarsko in okoljsko trajnost. Ko jih preučujemo, ugotovljamo, da so se ti staleži zaradi različnih razlogov vedno izkoriščali trajnostno ali pa so bili zanje sprejeti razmeroma stari načrti za obnovitev, ki pa so omogočili odpravo posledic preloma.

Načrti za upravljanje EU-Norveška

Težave z ribolovnimi viri v evropskih vodah so resnično postale opazne v 90-ih letih 20. stoletja. Ulov glavnih staležev je začel vznemirjajoče upadati, kar je kazalo na veliko zmanjšanje količin razpoložljivih rib. Evropska unija je na te znake izčrpanosti virov vsaj za staleže v Atlantiku odgovorila z zmanjšanjem celotnih dovoljenih ulovov (TAC) glede na znanstvena mnenja, ki jih je uskladil in povzel Mednarodni svet za raziskovanje morja (ICES).

O teh zmanjšanjih se je odločalo vsako leto posebej glede na gibanje števila odraslih rib (odrasla biomasa) in prihod mladic v stalež (prirastek). Vendar se je izkazalo, da ne zadostujejo za obnovitev stanja. Torej je bilo treba sprejeti bolj sistematične ukrepe na podlagi dolgoročnega cilja obnovitve staleža. Evropska unija se je tako odločila uvesti „načrte za upravljanje“ oziroma „večletne načrte“.

Prvi staleži, za katere so bili sprejeti ti načrti, so bili staleži, ki jih je Unija delila z Norveško. Že od leta 1981 – torej od samega začetka skupne ribiške politike – namreč obstaja sporazum o ribolovu med Norveško in Evropsko unijo. Po eni strani je njegov cilj izmenjava kvot, da bi ribiči iz držav članic lahko lovili nekatere vrste v norveških vodah in obratno. Po drugi strani pa je bila s tem sporazumom urejena razdelitev kvot za staleže, ki si jih delijo v Severnem morju. Med temi deljenimi staleži jih pogodbenici skupaj upravljata sedem, in sicer staleže trske, vahnje, saja, mola, morske plošče, skuše in atlantskega sleda.

Evropska unija se je leta 1996 odločila spremeniti način upravljanja, da bi preprečila drugi upad staleža atlantskega sleda v Severnem morju. V dogovoru z Norveško je uvedla načrt za upravljanje tega staleža, tako da bi nazadnje spet dosegel največji trajnostni donos. Leta 1999 je bil načrt za upravljanje sprejet za staleže trske in vahnje, leta 2004 pa za staleže saja. Države, ki izkoriščajo skušo, so leta 2008 sprejele načrt za dolgoročno upravljanje, vendar tega ni bilo mogoče začeti izvajati, ker se Islandija, Ferski otoki, Norveška in Evropska unija niso mogli dogovorili o razdelitvi kvot.

Ni naključje, da trije uspešni primeri, predstavljeni na naslednjih straneh, izhajajo iz teh načrtov za upravljanje, ki jih je Unija sprejela skupaj z Norveško. Razlog za to pa je, da gre za najstarejše take načrte. Prvi, sprejet za stalež atlantskega sleda, je iz leta 1996, medtem ko sta večletna načrta znotraj Unije – za trsko in severnega osliča – iz leta 2004. Ti primeri dokazujejo, da je potreben čas, da načrt za upravljanje pokaže rezultate. Zaradi teh uspehov lahko upamo na prav tako pozitiven razvoj v primeru drugih staležev, za katere so bili sprejeti večletni načrti.

ATLANTSKI SLED

Vrsta: *Clupea harengus*

Stalež: Severno morje, Skagerrak in Rokavski preliv

Zgodovinski stalež iz več kot enega razloga

Atlantski sled je bil dolgo najbolj razširjena riba na evropskih mizah. In to v različnih oblikah: kuhan, surov, sušen, prekajen, mariniran, v slanici, kot pašteta itd. Ta riba je na voljo v velikih količinah in po zelo zmernih cenah, zaradi česar je zelo priljubljena, in to že dolgo, saj je bil atlantski sled prva riba, ki so jo izkoriščali na veliko. Trgovina z atlantskim sledom v sodih je že od 15. stoletja spodbujala razvoj tega ribištva v Severnem morju, in to dolgo pred odkritjem konzerv in hlajenja. Glavni potrošniki atlantskega sleda so zdaj na Poljskem in v drugih vzhodnoevropskih državah, medtem ko se je potrošnja v Franciji in Združenem kraljestvu močno zmanjšala.

Atlantski sled je predmet ciljno usmerjenega ribolova plovil s pelagičnimi vlečnimi mrežami in plovil s potegalkami, je pa tudi prilov industrijskega ribolova. Ta intenzivna ribištva so bila razlog za prvo zmanjšanje staleža v evropskih vodah sredi 70-ih let prejšnjega stoletja. Izkoriščanje je dolgo ostalo intenzivno, čeprav se je biomasa stalno zmanjševala. Iztovarjanje se je z več kot milijona ton leta 1965 zmanjšalo na... 175 000 ton leta 1976. Ribolov je bil prekinjen leta 1977 in se je nato postopno znova začel. Od sredine 80-ih let se je ulov ustavil pri približno 700 000 tonah. Vse je bilo torej v redu.

Vendar je leta 1996 grozilo, da bo stalež znova upadel. Biomasa se je zmanjševala že nekaj let, pritisk na stalež pa je ostajal na isti ravni. Ob prvih opozorilih so se kvote med letom zmanjšale za 50 %. Evropska unija in Norveška, ki sta si delili stalež, sta se odločili oblikovati večletni načrt za upravljanje.

Ta načrt je začel veljati leta 1997 in tako postal prvi, ki se je izvajal v vodah Skupnosti. Leta 2004 je bil načrt znova ocenjen, njegova veljavnost pa podaljšana. Temelji na omejitvah ulova, izračunanih na podlagi stopnje ribolovne umrljivosti, ki se spreminja glede na zdravstveno stanje staleža. Previdnostni prag je pri 1,5 milijona tonah odrasle biomase, varna biološka meja pa pri 800 000 tonah. Vseeno se celotni dovoljeni ulov (TAC) ne sme spremeniti za več kot 15 % od enega leta do drugega, zato da se zagotovi določena stabilnost ribištva. Ta načrt je v nekaj letih omogočil, da je stalež presegel previdnostni prag, znova pa so se začela upoštevati tudi načela trajnostnega izkoriščanja.

Čeprav zdravje staleža ni več ogroženo zaradi prelova, pa je še vedno odvisno od muhavosti narave. Tako je od leta 2001 mladih atlantskih sledov, ki se pridružijo staležu – kar imenujemo „prirastek“ –, nenavadno malo. Razlogi za te zaporedne slabe prirastke še niso znani. Vendar so povzročili, da se je stalež od leta 2006 spustil pod previdnostni prag in se nevarno približuje varni biološki meji. Ribolovne možnosti se vsako leto zmanjšajo, zato da se upošteva ustrezna stopnja ribolovne umrljivosti. Da bi Evropska unija in Norveška rešili to težavo, sta leta 2008 pregledali načrt in si pridržali možnost, da spremenita celotne dovoljene ulove za več kot 15 % od enega leta do drugega, če bi bilo potrebno.

VAHNJA

Vrsta: *Melanogrammus aeglefinus*

Stalež: Severno morje in Skagerrak

Ščiti jo trska

Vahnja z belim in puhastim mesom ima vse potrebno za gotovo tržno vrednost. In v resnici je to referenčna bela riba v Združenem kraljestvu in zlasti na Škotskem, kjer je v prehranjevalnih navadah nadomestila trsko. Najdemo jo v vseh *fish & chips* in ribarnicah. Stalež v Severnem morju je bil do konca 90-ih let 20. stoletja glavni vir oskrbe tega pomembnega trga.

Ta pridnena vrsta, ki se hrani na peščinah, se lovi skupaj s trsko v mešanih ribištvi, običajno s pridnenimi vlečnimi mrežami. Je pa tudi pomemben prilov pri ribolovu trske, saj je ta s tržnega vidika donosnejša, zato je pomembnejši cilj ribolova.

Vahnja je v Severnem morju od 80-ih let doživela velik upad biomase. Stopnja njene ribolovne umrljivosti je bila veliko večja od stopnje, določene za ohranitev biomase nad varno biološko mejo. Evropska unija in Norveška sta leta 1999 sprejeli dolgoročni načrt za upravljanje, da bi obnovili stalež. Ta načrt je bil pripravljen skupaj z načrtom za trsko in vsebuje podobne tehnične ukrepe, saj to zahteva mešano ribištvo. V tem okviru se od leta 2002 zahteva povečanje očes na pridnenih vlečnih mrežah s 100 mm na 120 mm. Po ponovni ocenitvi načrta leta 2003 je bila sprejeta odločitev, da se ne preseže stopnja ribolovne umrljivosti 0,3⁽¹⁾ in da se torej TAC določi glede na to mejo. Od leta 2004 pa je stalež deležen tudi „sekundarnih“ učinkov večletnega načrta za trsko, zlasti zmanjšanja ribolovnih naporov.

Učinki teh ukrepov so hitro vidni. Od leta 2004 prilov vahnje močno upada, skupni ulov pa ostaja močno pod dovoljenimi kvotami. Veljavnost načrta za upravljanje je bila

podaljšana leta 2009, ko je bil določen cilj ohraniti stopnjo umrljivosti na 0,3, da se zagotovi izkoriščanje v skladu z največjim trajnostnim donosom.

Vahnja v Severnem morju je zdaj v zelo dobrem stanju. Izkorišča se v skladu z največjim trajnostnim donosom in celo pod njim. Količine zavržkov malih vahnj so se zelo zmanjšale. Toda čeprav je v dobrem stanju, ulovljenih količin ni mogoče povečati. In to zaradi popolnoma biološkega razloga. Pri vahnji je prirastek zelo nereden. Med dvema množičnima prihodoma mladice v stalež lahko mine več let. Zadnje izboljšanje je bilo leta 1999, čemur je sledilo še eno, zelo povprečno leta 2005. Od takrat ni bil ugotovljen noben večji prirastek. Zaradi tega naravnega zastoja ni mogoče razmišljati o povečanju ribolovnih možnosti. Poleg tega ne smemo pozabiti, da je večina ribišttev vahnje in trske mešanih. Ker stalež trske v Severnem morju ostaja problematičen, je torej treba ohraniti ukrepe omejitve teh ribišttev.

SAJ

Vrsta: *Pollachius virens*

Stalež: Severno morje, Skagerrak, Zahodna Škotska in Rockall

Stalež brez zgodovine

Gurmani, zlasti v Nemčiji in Franciji, cenijo saja. Vendar ta zaradi sivkastega mesa ne more doseči tržnega uspeha trske in vahnje. Prav zaradi te majhne sprejemljivosti za trge in posledično majhne donosnosti je saj nedvomno varen pred prelovom. Poleg tega ne hodi na točno iste kraje kot trska in vahnja, čeprav je pridnena vrsta, temveč v nasprotju z njima lovi bolj v vodnem stebru kot na dnu. Torej je malokrat ulovljen kot prilov. Nasprotno pa je saj večinoma ulov ciljnih ribišttev s pridneno vlečno mrežo ali dansko potegalko predvsem na robu epikontinentalnega pasu med Škotsko in Norveško.

Zaradi navedenih razlogov se pri saju nikoli niso pojavljale težave z viri. Poleg tega kvote niso nikoli v celoti porabljene. Prav nasprotno, to je ena najbolj stabilnih pridnenih vrst v Evropski uniji. Stalež ima že 30 let reden prirastek in redno odraslo biomaso ter tako zagotavlja redno iztovarjanje približno 100 000 ton na leto. Ker ga je poleg tega mogoče loviti precej natančno, to ribištvo ustvarja zelo malo zavržkov.

Vse to pa ne pomeni, da saj – kot vsi staleži, ki jih Evropska unija deli z Norveško – ne bi bil deležen večletnega načrta. Ta se izvaja od leta 2004, znova pa je bil ocenjen leta 2008. Temelji le na omejitvi ulova, ki se izračuna na podlagi stopnje ribolovne umrljivosti, ki ustreza stanju staleža. Odrasla biomasa je zdaj precej nad previdnostnim pragom 200 000 ton. Ribolovne možnosti so zato izračunane na podlagi 0,3-odstotne stopnje ribolovne umrljivosti⁽²⁾, ki zagotavlja izkoriščanje v skladu z največjim trajnostnim donosom. Edini dejavnik, zaradi katerega se TAC spreminja, so letna nihanja prirastka.

V prihodnosti ne bi smelo biti nič drugače. Ohranitev sedanje stopnje ribolovne umrljivosti bi morala omogočiti stabilnost staleža in njegovo optimalno izkoriščanje. Manjka le prizadevanje trga, da bi širša javnost spoznala gastronomske odlike te ribe. Nedavna pridružitve nekaterih ribišttev saja k dobro znani znamki trajnostnega ribolova bi mogoče lahko pripeljala do tega, da bi potrošniki sprejeli to ribo.

(1) To je enako 30-odstotnemu ulovu v primerjavi s povprečno letno biomaso staleža.

(2) Enako.

TRSKA

Vrsta: *Gadus morhua*

Stalež: Baltsko morje (vzhodni del)

Preporod

Dva staleža trsk si delita Baltik. Zahodni stalež, ki je zahodno od otoka Bornholm, in vzhodni, ki je vzhodno od tega otoka. Prvega lovijo predvsem danski in nemški ribiči, vzhodnega pa predvsem poljska, švedska in danska flota. Tu bomo obravnavali vzhodni stalež, ki se danes izkorišča v skladu z največjim trajnostnim donosom.

Trske ne bomo več predstavljali, saj je njena zgodovina že več sto let tesno povezana z razvojem evropskega ribištva. Ulovljene trske iz Baltskega morja so odkupovala – in jih še vedno odkupujejo – predvsem podjetja, ki jih prede-lujejo v fileje in ribje palčke za znamke zamrznjenih proizvodov ali restavracije s hitro prehrano. Zagotovila te industrijske panoge so iz trske iz Baltskega morja naredila donosno ribo, ki je zelo zaželena med ribiči. Posledica tega uspeha je čezmerno izkoriščanje.

V vzhodnem staležu se je ta težava pojavila konec 80-ih let prejšnjega stoletja, kar je pripeljalo do nenadnega upada ulova v začetku 90-ih let. Iztovarjanje se je z 207 000 ton leta 1987 zmanjšalo na 55 000 ton leta 1992. Ta upad in hitro izčrpanje, ki je sledilo, sta posledica dinamike Baltskega morja. Zmanjšanje populacije trske je povzročilo povečanje populacije njenega glavnega plena: papaline. Ker pa je papalina pomemben plenilec iker in mladice trsk, se je ta znašla v peklenskem začaranem krogu, ki je vodil do izjemnega upada njene populacije. Dodajmo k temu še nihanja kakovosti in slanosti vode v Baltskem morju, ki tudi škodljivo vplivajo na vrsto.

Dolgo pred širitvijo Evropske unije leta 2004 je vire v Baltskem morju skupaj upravljalo več držav, združenih v regionalno organizacijo za upravljanje ribištva z imenom Mednarodna komisija za ribištvo v Baltskem morju (IBSFC – *International Baltic Sea Fishery Commission*). Vendar zmanjšanja TAC, ki jih je določila ta organizacija, ostajajo precej pod tistimi, ki jih priporočajo znanstveniki, zdi pa se tudi, da se zelo malo upoštevajo, saj se stalež hitro zmanjšuje.

IBSFC je leta 1999 na pobudo Evropske unije začel izvajati načrt za upravljanje trske v Baltskem morju: zmanjšanje TAC, povečanje najmanjših velikosti rib za iztovarjanje, omejitve dostopa do območij razmnoževanja, povečanje velikosti očeš na mrežah, obveznost namestitve izhodnega okna na vlečne mreže, omejitve prilova itd. Evropska unija je po širitvi leta 2004 nadaljevala to upravljanje in na podlagi priporočil znanstvenikov uvedla razdelitev na dva staleža. Takrat je bila sprejeta tudi odločitev o poletni prekinitvi ribolova trske, da bi zaščitili populacije ikric.

Komisija je leta 2006 pripravila večletni načrt za oba staleža, ki je začel veljati leta 2008. Temelji na postopnem zmanjšanju ribolovne umrljivosti, tako da bi se znova vzpostavilo trajnostno izkoriščanje staleža. Za to je nujno potrebna omejitve TAC, k čemur je treba dodati pomembne ukrepe zmanjšanja ribolovnega napora poleg že veljavnih ukrepov (dva meseca poletne prekinitve ribolova in dodatni dnevi, ki jih določijo države članice), šestmesečno obdobje prepovedi dostopa do drstišč in posebne nadzorne ukrepe za preprečevanje nepopolnih prijav ulova.

Rezultati so se pokazali hitro. TAC se od leta 2009 povečujejo, saj se je odrasla biomasa že začela večati. Ta hitri rezultat je posledica skupnih učinkov ukrepov, določenih v načrtu, tesnega nadzora in več let dobrega prirastka. Biomasa je zdaj ocenjena na 294 000 ton, stopnja ribolovne umrljivosti pa ustreza stopnji trajnostnega donosa. Po znanstvenih predvidevanjih bi se morala biomasa v prihodnjih letih še povečati, če bo izkoriščanje ostalo v mejah, določenih z načrtom.

Razprava o pomorski Evropi v Gijonu

Evropski dan pomorstva je enkratna priložnost za srečanje z akterji v pomorskem sektorju z vseh koncev Evrope ter s številnimi političnimi predstavniki in uradniki, pristojnimi za pomorske zadeve.

Ob evropskem dnevu pomorstva 2010 je asturijsko mesto Gijon gostilo izjemno srečanje pomorskih strokovnjakov. Ti so se od 18. do 21. maja udeležili tretje konference akterjev v evropskem pomorskem sektorju, na kateri so lahko pregledali stanje v sektorju in predstavili stališča o razvoju celostne pomorske politike Evropske unije.

To se je zgodilo v Gijonu v Španiji od 18. do 21. maja letos na zdaj tradicionalnih dogodkih, prirejenih ob evropskem dnevu pomorstva, ki je 20. maja. Približno 1 600 odgovornih oseb pomorskih grozdov, odposlancev nevladnih organizacij, predstavnikov panožnih združenj in znanstvenih ustanov, članov skupin uporabnikov morja ter lokalnih, regionalnih, nacionalnih ali evropskih organov je prišlo v *La Laboral Ciudad de la Cultura*, ta čudoviti umetniški in kulturni center. V tej veličastni trdnjavi oker barve so se odvijali štirje dnevi, posvečeni pomorskemu razvoju Evropske unije.

Evropski dan pomorstva je bil proslavljen tretjič, in tretjič je bilo organizirano tudi podobno srečanje. Vendar nas to ne sme zavesti. Dogodek ni le akademski. Za udeležence je postal

enkratna priložnost za srečanje z akterji v pomorskem sektorju z vseh koncev Evrope ter s številnimi političnimi predstavniki in uradniki, pristojnimi za pomorske zadeve na vseh ravneh oblasti.

Kot je predsednik Evropske komisije José Manuel Barroso dejal v videoposnetku za dobrodošlico, je ta konferenca postala „platforma za krepitev sodelovanja zainteresiranih strani, navezovanje stikov in izmenjavo dobrih praks“. Skratka, gre za to, da bi pospešili napredek celostne pomorske politike Evropske unije. „Zaradi te dinamike bomo lahko presegli prvo fazo celostne pomorske politike in dosegli novo raven prizadevnosti, na kateri bo naša skupna vizija pomorskih zadev okrepljena in utrjena,“ je pojasnil predsednik.

Inovacije

Splošna tema na teh dnevih so bile inovacije. Več o tem vprašanju je na uvodnem zasedanju povedala evropska komisarka za pomorske zadeve in ribištvo Maria Damanaki: „Inovacije seveda pomenijo spodbujanje razvoja novih tehnoloških rešitev, kot so viri energije na morju in modre biotehnologije. To pomeni tudi spodbujanje posebnih področij, kot sta gradnja bolj zelenih plovil ali trajnostni obalni turizem. Vendar v resničnem duhu celostne pomorske politike to pomeni tudi vključevanje inovacij z vidika konvergence: inovacije na enem področju bi morale koristiti vsem področjem pomorske politike. To je temeljno načelo!“

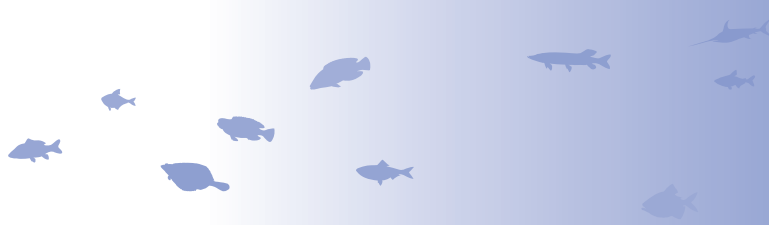
Razprave in delo so bili posvečeni vsem elementom, ki sestavljajo celostno pomorsko politiko Evropske unije, zlasti pa gospodarski rasti, trajnostnosti, modrim delovnim mestom, trem medsektorskim orodjem (prostorskemu načrtovanju, pomorskemu nadzoru, zbiranju podatkov) in upravljanju morskih bazenov. Ta vprašanja so se obravnavala na petih plenarnih zasedanjih in 57 delavnicah, ki so obogatile to prireditve.

Delavnice so organizirali različni udeleženci, ki so izbrali in predstavili teme: znanstvene ustanove, strokovna združenja, skupine za razmislek, nevladne organizacije itd., če ne štejemo španske vlade in Evropske komisije.

Trajnostnost in načrtovanje

Tu je težko povzeti vse izmenjane zamisli. Izraženo pa je bilo pričakovanje družbeno-gospodarskega okolja glede razvoja pomorskih dejavnosti kot vira rasti in delovnih mest. V tem okviru se inovacije štejejo za gonilo tega prihodnjega razvoja.

Seveda inovacije na znanstvenem področju, vendar tudi na področju urejanja prostora, urbanizma, uporabe za turistične namene ali ekonomskih sistemov. Vseeno je bilo poudarjeno, da morajo te inovacije iti v smeri trajnostnosti, da jih mora spremljati strogo načrtovanje (v času in prostoru) in da morajo upoštevati velik izziv, ki zadeva vse akterje v pomorskem sektorju: podnebne spremembe.

Gijon: industrijsko mesto, ki se vrača k pomorskim koreninam

Če se sprehajamo po Gijonu, si težko predstavljamo industrijsko preteklost tega mesta. Vendar je bil Gijon še pred tridesetimi leti znan po ladjedelnih in jeklarski industriji. Mesto se je bilo zaradi upada industrije prisiljeno lotiti obsežnega prestrukturiranja, zaradi katerega se je znova obrnilo k morju. To je na delavnici, posvečeni trajnostnemu razvoju obalnih mest, pojasnila županja Gijona Paz Fernández Felgueroso. Lokalni organi so se leta 1985 lotili dolgotrajne obnove opuščanih lokacij, ki so jih uničile propadle industrije. Tako je lepa plaža San Lorenzo, ki je zelo priljubljeno shajališče prebivalcev, nadomestila staro ladjedelnico, ki je včasih zakrivala morje na celotni vzhodni strani mesta. Gijon je postopoma dobil infrastrukturo, ki zdaj določa njegovo novo usmeritev kot pomorskega mesta: oceanografski inštitut, akvarij, center talasoterapije, marino, znanstveno-tehnološki park... Vse to je omogočilo, da se je krajevno gospodarstvo preusmerilo iz proizvodnje v storitve. Mesto je takó oživilo pomorsko preteklost, zlasti s poudarjanjem arhitekturne dediščine, kot so stare ribarnice in ostanki rimske naselbine. Tudi pristanišče je bilo treba obnoviti, zato je razvilo v celoti logistične dejavnosti, ki jih opravlja skupaj z bližnjim pristaniščem v Avilesu. Danes je referenčno špansko pristanišče za razsuti tovor v trdnem stanju, zlasti za premog, rudo in cement. Je pa tudi izhodišče in končni cilj pomorske avtoceste, ki povezuje Gijon in Nantes.

Uvodno zasedanje je bilo priložnost za potrditev evropske želje po napredku v smeri celostne pomorske politike, kar je podprlo več govornikov, med njimi tudi asturijski princ.

Nekaj je gotovo, države članice Evropske unije zdaj menijo, da je ta letna konferenca ključni dogodek v razvoju pomorske politike. To so izrazile 14. junija letos na zasedanju Sveta Evropske unije v Luksemburgu. Komisijo so pozvale, naj v letu 2011 predstavi različne predloge predvsem v zvezi s financiranjem celostnih pomorskih ukrepov in strategijo za atlantsko regijo, ter opozorile na bistven pomen letne konference akterjev v pomorskem sektorju.

Svet namreč meni, da pomorska politika Evropske unije za svoj razvoj zelo potrebuje prispevek vseh zadevnih akterjev. V teh okoliščinah je konferenca postala temeljni forum, ministri pa poudarjajo kakovost razprav in njihovo koristnost za prihodnji razvoj celostne pomorske politike. Svet je s tega vidika zaprosil Komisijo, naj razmisli o tem, kako še povečati dodano vrednost konference, ter v ta namen razvije nova merila za organizacijo, potek in vsebino, ki se bodo uporabljala od leta 2012. Četrti evropski dan pomorstva bo prihodnje leto v Gdanskju na Poljskem.

Več informacij:
http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/maritimeday/index_en.html

Javno posvetovanje o morskih pticah

Balearski viharnik je ena od pogostih žrtev evropskih ribolovnih orodij v Sredozemlju.

V mreže ali trnke parangalk se ujame preveč morskih ptic. Evropska komisija se je posvetovala z javnostjo in akterji v ribiškem sektorju, da bi našla najboljše rešitve za preprečevanje tega pojava. Leta 2011 naj bi bil sprejet akcijski načrt.

Evropska komisija se je odločila ukrepati, da bi zmanjšala število morskih ptic, ki so žrtev prilova. S tem sledi mednarodnemu gibanju za zmanjšanje vpliva ribolova na okolje. Odbor za ribištvo (COFI) pri Organizaciji Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO) je namreč leta 1999 sprejel mednarodni akcijski načrt za zmanjšanje naključnega ulova morskih ptic pri ribolovu s parangalkami. Komisija je nato podprla sprejetje zaščitnih ukrepov v regionalnih organizacijah za upravljanje ribištva (RFMO).

Pred kratkim, tj. leta 2008, je Evropska komisija zaprosila Mednarodni svet za raziskovanje morja (ICES), naj ji pošlje oceno stanja v vodah Evropske unije. Na podlagi te študije je bilo mogoče opredeliti vrste ribolova, pri katerih umirajo morske ptice, ter glavna ribolovna območja, na katerih se to najpogosteje dogaja.

Ribolov s parangalkami in zabodne mreže

Iz te študije je razvidno, da na morske ptice vpliva predvsem ribolov s parangalkami. V Sredozemlju to ribolovno orodje prizadene vrste, vpisane na rdeči seznam Mednarodne zveze za ohranjanje narave in naravnih virov (IUCN), zlasti balearskega viharnika (*Puffinus mauretanicus*), ki je kritično ogrožen, in sredozemskega viharnika (*Puffinus yelkouan*), ki mu skoraj grozi izumrtje. Rumenokljuni viharnik (*Calonectris diomedea*) je najpogostejša žrtev tega prilova. Med glavnimi žrtvami naključnega ulova v Severnem Atlantiku pa so ledni viharnik (Severovzhodni Atlantik), navadni strmoglavec (Biskajski zaliv in iberska obala) in viharnik (Biskajski zaliv, iberska obala in Keltsko morje).

Drugo ribolovno orodje, ki povzroča težave, so zabodne mreže. Ptice, ki se potapljaajo (viharniki, kormorani, slapniki...), se ujamejo v očesa teh mrež in se nazadnje utopijo, zlasti v Baltskem in Severnem morju. Vsako leto v teh mrežah umre več deset tisoč zimskih rac (*Clangula hyemalis*). Pogosta žrtev je tudi ruska gaga (*Polysticta stelleri*), ki spada med ranljive vrste.

Evropska komisija na podlagi te ocene predlaga nekaj ukrepov. Prvič, izboljšati znanje o naključnih ulovih, saj so podatki pomanjkljivi. Drugič, na opredeljenih problematičnih območjih izvajati vsaj dva ukrepa za omejitev prilova morskih ptic, izbrana med različnimi možnostmi: postaviti nočne ribiške vrvice, obtežiti vrvice, da ne plavajo, namestiti vrvice za strašenje itd. Tretjič, spodbujati sprejetje takih ukrepov v mednarodnih vodah v okviru RRO. Četrtič, spodbujati raziskave, da bi izboljšali obstoječo izbiro preventivnih mehanizmov. In nazadnje, petič, usposabljanje ribiče za uporabo teh mehanizmov.

Komisija je do konca posvetovanja prejela okrog sto prispevkov, večinoma od državljanov, ki osebno pozivajo k pripravi evropskega akcijskega načrta na tem področju (te prispevke je mogoče prebrati na spletnem mestu Komisije). Ti prispevki bodo pomagali pri pripravi študije vplivov, pri čemer se bodo upoštevale posledice ukrepov, ki se priporočajo ribičem. Študiji bo sledila priprava akcijskega načrta za morske ptice, katerega sprejetje je predvideno za leto 2011 in ki bo pripomogel k izpolnjevanju ciljev Direktive o pticah (1), v kateri so prepovedane dejavnosti, ki neposredno ogrožajo ptice.

CCAMLR si prizadeva za reševanje ptic

Komisija za ohranjanje živih morskih virov na Antarktiki (CCAMLR) je RRO, ki je prva sprejela ukrepe za zaščito albatrosov in viharnikov v južnih vodah. Ribiči tako čim hitreje potopijo parangalke, ki jih včasih obtežijo. Postavljajo jih lahko le ponoči, med nameščanjem pa je prepovedano metanje ribjih odpadkov v morje. Prav tako je treba postaviti vrsto zastavic, ki ptice odvrčajo od tega, da bi se približale. Ribiči so se tudi zavezali, da bodo ujete ptice spuščali žive in odstranjevali trnke, ne da bi ogrožali njihovo življenje. Ti ukrepi so preprosti in poceni.

Več informacij:

http://ec.europa.eu/fisheries/partners/consultations/seabirds/index_en.htm

(1) Direktiva 2009/147/ES z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic.

FARNET: ozemeljski odgovor na izziv v sektorju

Naloga mreže evropskih ribolovnih območij FARNET je spodbujati in navdihovati izvajanje ozemeljskega dela (os 4) Evropskega sklada za ribištvo. FARNET združuje vse akterje, ki jih zadeva trajnostni razvoj ribolovnih območij: lokalne akterje, uprave držav članic, nacionalne mreže itd. V tem za ribištvo inovativnem delu ima prednost ozemeljski pristop.

Gre za pomemben razvoj skupne ribiške politike (SRP). Javni organi so do leta 2006 dajali prednost sektorskemu pristopu pri financiranju ribiškega sektorja. Evropski sklad za ribištvo (ESR) je leta 2007 sprejel „os 4“, namenjeno sofinanciranju ozemeljskih projektov. Ta os zadeva (priobalna in celinska) ribolovna območja, ki so kulturno, socialno in gospodarsko oslABLJENA zaradi upada ribolova. Projekti, ki se financirajo iz te osi, morajo spodbujati oživitve ali prestrukturiranje gospodarstva. Enaindvajset držav Evropske unije se je odločilo, da bo temu namenilo del državnih pomoči, dodeljenih iz ESR.

Da bi se ti projekti financirali iz ESR, jih morajo pripraviti lokalni akterji, združeni v lokalna partnerstva, imenovana „lokalne akcijske skupine za ribištvo“. Te skupine, ki združujejo ribiče in tudi predstavnike javnega, zasebnega in združnega sektorja, se ustanavljajo v vseh 21 zadevnih državah. Skupaj bodo morale opredeliti lokalno strategijo razvoja svojega ozemlja.

Lokalne akcijske skupine in vsi akterji, ki jih zadeva os 4, lahko zaradi FARNETA izmenjajo svoje izkušnje. Evropska komisija je za spodbujanje teh izmenjav maja 2009 ustanovila enoto za podporo FARNET, ki jo sestavlja devet stalnih članov, ki jih podpira mreža 21 nacionalnih izvedencev.

Do zdaj je bila ena glavnih nalog te enote olajšati ustanovitev lokalnih akcijskih skupin. „Za njihovo ustanavljanje je potrebno več časa, kot je bilo predvideno, saj nekatere evropske države niso imele nobenih izkušenj z ozemeljskim pristopom,“ pojasnjuje Paul Soto, projektni vodja te enote za podporo. „Ti projekti so težki: ne gre za dodeljevanje sredstev, temveč za izgradnjo prihodnosti območja ob pomoči njegovih akterjev.“

Os 4 v številkah:

- Število držav, ki so se odločile nameniti del sredstev iz ESR za os 4: 21.
- Proračun EU, namenjen osi 4: 567 milijonov EUR oziroma 13 % proračuna ESR (4,3 milijarde EUR).
- Skupni proračun (ESR + državna sredstva): 827 milijonov EUR v obdobju 2007–2013.
- Število ustanovljenih lokalnih akcijskih skupin za ribištvo: 35 maja 2009, 136 junija 2010, 180 jeseni 2010, od 225 do 250 predvidenih spomladi 2011.

Evropski sklad za ribištvo prek ukrepov, ki so del osi 4, financira projekte, ki spodbujajo oživitve ali prestrukturiranje gospodarstva.

Tri usmeritve

Projekti na terenu sledijo trem strateškim usmeritvam. Prva je povečati vrednost ribiške panoge, tako da se ji zagotovi boljši dostop do trga. Na primer, projekt Optifish v Ostrobotniju (Finska) spodbuja ribiče, lokalne predelovalce in kuharske šole, da sodelujejo pri pripravi novih receptov za jedi iz tistih vrst rib, ki jih potrošniki še ne cenijo.

Druga usmeritev je diverzifikacija dejavnosti na zadevnem območju s podporo projektom, ki so povezani z ribiško panogo ali ne (obnovljivi viri energije, turizem...). Mladi ribič Richard Kristensen se je na severu Jutlanda (Danska) odločil preusmeriti v turistični ribolov. Za to je prejel državno pomoč za uskladitev plovila s standardi. V njegovi družbi North Sea Fishing, ustanovljeni leta 2008, sta zaposleni dve osebi, leta 2009 pa je ponudila več kot sto izletov na morje.

Nazadnje, tretja usmeritev je dati prednost kulturni in družbeni dediščini na območju. Projekt v mestu Ria de Aveiro v osrednji Portugalski omogoča sanacijo tradicionalnih krajev iztovarjanja ulova in solin.

Glavna naloga enote za podporo FARNET v prvem letu delovanja je torej bila podpirati ustanavljanje lokalnih akcijskih skupin. Zdaj se je treba lotiti jedra projekta: izmenjati dobre prakse v mreži. Novembra bo na Nizozemskem seminar o dodani vrednosti ribiških proizvodov.

Na kratko

Peščenka v Severnem morju: večji TAC

Celotni dovoljeni ulov (TAC) peščenke v Severnem morju je bil povečan. Že nekaj let je v navadi, da se za vrste s kratko življenjsko dobo začasni TAC določi decembra, nato pa se pregleda in popravi na začetku ribolovne sezone glede na znanstvena opažanja in odvzete poskusne vzorce. To leto se zdi, da prirastek mladice peščenk, rojenih v preteklem letu, omogoča povečanje TAC z 200 000 ton na 400 000 ton, ki si jih bodo razdelile države članice Evropske unije in Norveška. Spomnimo: peščenka je majhna pelagična vrsta, ki se lovi predvsem v okviru industrijskega ribolova.

Svetovalni odbor za ribištvo in ribogojstvo: Gérard van Balsafoort izvoljen za predsednika

Nizozemec Gerard van Balsafoort je bil izvoljen za predsednika Svetovalnega odbora za ribištvo in ribogojstvo (ACFA), to funkcijo pa bo opravljal do leta 2013. Van Balsafoort je redni udeleženec forumov, ki zastopajo ribištvo, kot predsednik nizozemskega združenja zamrzovalnih plovil s pelagično vlečno mrežo pa je dejaven tudi v evropskih poklicnih združenjih ladjarjev, zlasti v Splošni konfederaciji kmetijskih zadrug (Cogeca) in Européche, v katerem je eden od podpredsednikov. Funkcijo predsednika ACFA prevzema v ključnem trenutku, saj bi se vloga tega odbora morala spremeniti v okviru prihodnje reforme skupne ribiške politike.

Odslej evropski standardi za ekološko ribogojstvo

Ekološko ribogojstvo zdaj urejajo standardi, ki so skupni vsem državam članicam, kot velja za ekološko kmetijstvo. Uredba št. 710/2009 o določitvi minimalnih proizvodnih standardov za ekološko ribogojstvo je začela veljati 1. julija 2010. S tem se odpravlja različen položaj, ki je obstajal na ozemlju Evropske unije, kjer so standarde za ekološko gojenje določali bodisi država bodisi poklicna združenja, tako da so razlike lahko bile zelo velike. Evropska etiketa „ekološko ribogojstvo“ bo zdaj nalepljena na ribe, mehkužce in rake, ki izpolnjujejo iste proizvodne standarde. Njihov namen je predvsem strogo ločevati med ekološko gojenimi proizvodi in drugimi. Določeni so tudi pogoji za gojenje, da se zagotovi dobro počutje živali. Gostota staleža v kletkah ali ribnikih bo precej manjša kot pri „običajnem“ gojenju. Ekološko ribogojstvo zahteva tudi naraven način razmnoževanja brez uporabe hormonov. Krma za nadaljnjo gojitev mora biti proizvedena ob upoštevanju „ekoloških“ standardov ali iz prstoživečih staležev, ki se izkoriščajo v skladu s trajnostnim načelom. V Evropi je zdaj 123 ribogojnic s certifikatom ekološkega gojenja, ki ustvarijo približno polovico ekološko pridelanih proizvodov na svetu. Najpogostejša vrsta je losos.

Naročilnica

Pošljite to naročilnico na naslednji naslov:

**Commission européenne
DG Affaires maritimes et pêche**
Unité «Information, communication,
relations inter-institutionnelles,
évaluation et planification»
Rue de la Loi, 200
B-1049 Bruxelles

ali po faksu na številko (+ 32) 2 299 30 40

E-pošta: fisheries-magazine@ec.europa.eu

Brezplačno želim prejemati revijo *Ribištvo in ribogojstvo v Evropi* (5 številki na leto) v naslednjem jeziku:

BG	ES	CS	DA	DE	ET	EL	EN	FR	GA	IT	LV
LT	HU	MT	NL	PL	PT	RO	SK	SL	FI	SV	

Številko izvodov:

Priimek: Ime:

Podjetje/funkcija:

Ulica: Hišna številka: Poštni predal:

Poštna številka: Mesto: Država:

Tel.: Faks:

E-pošta:

Urad za publikacije